

dijo drug drugemu podpirajo. Kardinal grof Schönborn bi ne bil šel v Rim samo na željo Plenerjevo ali Madejskega, temveč tukaj imajo svojo roko vmes konservativni veleposestniki, katerim je boj proti velikemu kapitalizmu ravno tako nevaren kakor Rotšildu.

Da bi rešil volilno pravico petakarjem, je predlagal baron Dipauli pri davčni reformi neko določbo, po kateri bi se jim davek odračunal po sedanjem davku, ne pa po novem, ki bode toliko nižji, da ne bode več znašal 5 gld. Tega predloga pa ni hotelo podpisati 11 čeških veleposestnikov in pa grof Hohenwart. S tem so naravnost prestopili na liberalno stran. Že dolgo se je govorilo, da Hohenwartov klub v tem vprašanju ni jedin in sedaj se je očitno pokazalo. Jako dvomljivo je že, če se bode za Dipaulijev predlog dobila večina, posebno ker vlada ni zanj. Če pa propade in se davčna reforma reši po volji vlade, pridejo pa konservativci, kateri se še niso popolnoma zapisali nemškemu liberalizmu, v jako kočljiv položaj. Odločiti se bodo morali za volilno reformo, kakoršno hote levičarji, da vsaj v novi kuriji preskrbe volilno pravico petakarjem ali pa poseči po Taffejevi volilni reformi in se združiti brez ozira na narodno in versko prepričanje z raznimi frakcijami sedanje opozicije v novo stranko, da se dobi vsaj navadna večina proti sedanji koaliciji. Zakaj se bodo odločili ne vemo, a bojimo se, da se bodo rajši udali liberalizmu in žrtvovali vse svoje ideje, da le obdrže sedanje svoje mandate.

Politični pregled.

Državni zbor je rešil začasni državni proračun in dovolil vladi pobirati davke do konca junija. Pri tej debati so posebno Mladočehi in protisemitje hudo prijemali vlado. Češki govorniki so vlado posebno prijemali zaradi volilne reforme in pa zaradi samovoljnega postopanja češkega namestnika grofa Thuna. Ministri so pa grofa Thuna prav goreče zagovarjali, posebno pl Plenner, kateremu se je kar videlo, da vidi v Thunu že bodočega ministerskega predsednika, kateremu bode on vodil finance. Windischgrätz se je zagovarjal zaradi počasnosti volilne reforme. Pri tem pa ni bil posebno srečen, kakor tudi ne pri zagovarjanju češkega namestnika grofa Thuna. Rekel je, da državni zbor nima pravice kritikovati namestnikov, kar je pri nekaterih poslancih vzbudilo nevoljo, pri drugih smeh. Pokazala se je vsa državniška nezmožnost sedanjega predsednika, kateri ni niti senca svojemu predniku. Posebnost je tudi to, da je pl Plenner, ko je še bil poslanec, vedno grajal začasne budgete kot neko zlorabo in dokaz slabega državnega gospodarstva. Sedaj se je pa pokazalo, da sam bolje gospodariti ne zna. Sploh je Plenner vse dobre lastnosti, katere je imel še kot poslanec, zgubil kot minister, slabe je pač vse ohranil. Splošno se je opazovalo, da sedanja vlada že čuti, da se jej bliža zadnja ura in se približujemo neki premembi. Liberalci in konservativci delajo z vsemi silami za grofa Thuna, od katerega pričakujejo, da bode ugnal protisemite, katerih Windischgrätz ne more. Ne ve se pa še, če se bodo želje liberalcev izpolnile, ker grof Thun pač nima tistih lastnosti, katerih bi bilo treba prihodnjemu avstrijskemu ministerskemu predsedniku, ako bode hotel popraviti, kar je koalicija zmedla. Pod koalicijo je vse zaostalo, ker tako umetno skrpana večina brez vsacih višjih nazorov, ni zmožna za najmanjše resno delo. Treba bi bilo, da bi bodoči ministerski predsednik kar pome-

del s sedanjimi vladujočimi strankami, ki očitno kažejo, da so se preživele in ne umejo več duha in potreb časa.

Volilna reforma. — V pododseku za volilno reformo prihajajo gospodje vedno z novimi predlogi, ki je pa jeden bolj neprimeren nego drugi. Sedaj so srečno prišli do tega, da bi se nova kurija ne razdelila v vseh deželah v dva razreda, temveč le v tistih, kjer bi se bilo bati, da delavci dobe večino. Kjer bi pa mali davkoplačevalci utegnili ohraniti večino, tam bo pa le jeden razred. Ker oba razreda ne dobita jednako poslancev, bodo se za vsacega drugače razdelili volilni okraji. Prepričani smo, da se v zbornici poslancev za tako zmedenino ne bode dobila večina, če bode sploh vlada na taki podlagi mogla izdelati svoje predloge. Zato je že skoro gotovo, da sedanja večina volilne reforme ne sklene, k večjemu bode z davčno reformo spravila petakarje ob volilno pravico v prid levičarjem.

Občinske volitve na Dunaji so jako ugodno izpale za protisemite na Dunaji, posebno v drugem razredu. Vsega so pridobili 20 mandatov. Sedaj bode v mestnem zboru 74 liberalcev in 64 protisemitov. S tako malo večino se pa ne bode dalo več tako postopati, kakor dosedaj. Liberalni listi se že boje, da bode velikokrat pri sejah večina protisemitov, ker liberalci malomarno prihajajo k sejam dočim je opozicija dobro organizovana. Župan dunajski se je že sam izjavil, da ne bode dolgo več mogel županovati. Ko bi pa odložil županstvo je pa popolnoma prepričan, da bi bil voljen županom dr. Lueger. Več liberalnih mestnih odbornikov bi se pri volitvi že izneverilo. V liberalnih krogih se že razpravlja, da bi odložili vsi liberalni mestni odborniki mandate, da bi bila potrebna nova volitev. Pri tej bi pa seveda zmagali zopet protisemitje, naj tudi vlada pritiska na volilce. Židovski bogatinje so v velikem strahu, ker bodo zgubili velike dohodke, ko pridejo na Dunaji protisemitje na krmilo. Mnoga občinska dela, pri katerih so dosedaj delali velike dobičke, bode občina vzela v svojo režijo. Kako da je tak poraz zadel liberalce, da se pojasniti jedino s tem, da je ta stranka s svojo hinavsko politiko zgubila vse zaupanje. V gospodarskem oziru je preveč podpirala le velike kapitaliste, drugače je pa zatajila vsa svoja liberalna in demokratska načela, tako da so na Dunaji protisemitje faktično postali že jedini zagovorniki svobode, demokratičnih načel in ustavnosti. Pri taci razmerah morali so priti ob vse zaupanje. Tudi majhni židovski obrtniki in trgovci so liberalcem odpovedali svojo pomoč. Tudi čudno postopanje pri volilni reformi je liberalce močno spravilo ob veljavo. Če bi se danes razširila volilna pravica po Taffejevem načrtu, niti jednega državnega poslanca bi ne dobila liberalna stranka na Dunaji.

Napredek Čehov na Moravskem ne daje mirno spati narodnim Nemcem. Njih posest je vedno v večji nevarnosti. V Brnu bi radi ohranili popolnoma nemški značaj, a ti hudobni Čehi so se pa sedaj izmislili, da v tem mestu osnujejo češki muzej. Čehi, ki prihajajo s kmetov bodo lahko zastoj ogledali ta kulturni zavod. Dvombe ni nobene, da bode ta zavod pouzdigoval češko narodno zavest v Brnu in zunaj Brna. Osnova takega zavoda ne bode tako težavna, ker imajo Čehi v Brnu že mnogo zbirk, katere je le treba zbrati. — V Olomuci se je pa zadnje dni zopet odkrušil kamen, če tudi ne velik od nemške posesti. Poslovni jezik lekarniškega gremija je po stari navadi bil nemšk. Sedaj so se pa nakrat začeli pisati zapisniki v obeh deželnih jezikih, kar seveda mnogim „pravičnim“ Nemcem ni po godu, ker so tudi tukaj nemški poslovni jezik zmatrali za svojo privilegovano narodno posest. Vidi se torej, da koalicija ne more zadostno varovati narodne posesti, ker njen vpliv povsod ne sega.

Nemčija. — Soustvaritelja sedanje nemške države kneza Bismarcka so povodom njegove 80letnice dne 1. aprila t. l. proslavljali v Nemčiji najveličastneje. Cesar Viljem II. sam je prihitel v velikem spremstvu v Fridrichsruhe, bivališče Bismarckovo, da mu čestita in izroči osobno častno darilo dra-

gocen meč. Pohiteli so Bismarcku čestitat razni zastopi, korporacije, društva, dijaštvo i. t. d. Sicer je Nemčija praznovala 1. dan aprila z komersi, razsvetljavami, svečanostnimi predstavami in raznovrstnimi slavnostmi. Vse prav lepo, ko bi bilo to navdušenje v Nemčiji splošno za Bismarcka. Da temu ni tako, pokazal je, kakor je znano, najbolje nemški državni zbor, ki je odklonil čestitko Bismarcku. Toda bodi temu tudi tako, neovrgljivo je pač res, da ima Bismarck velike zasluge za Nemčijo, znano je pa tudi, da ima na vesti veliko škodo, ki jo je prizadjal naši Avstriji. Nerazumljivo je torej proslavljanje Bismarcka tu pri nas.

Rusija. — Proti samovoljnosti cenzorjev knjig in časopisov, ki vrše najstrožje svoj pesel v Rusiji, vložilo je več pisateljev in časnikarjev na carja prošnjo, da bi omejil samovoljno postopanje cenzorjev. Car je baje prošnjo radostno vsprejel in obljubil stvar natančno preiskati. Če tudi absolutistični vladar, je zadnji čas pokazal, da ljubi svobodo. Gotovi krogi so hoteli odpraviti porotna sodišča, a car se je odločno izrekel za njih ohranitev. Tako je tudi pričakovati, da car da časnikarjem in pisateljem več prostosti.

Rusija in Nemčija. — Zatrjuje se vkljub oficijoznim zanikanjem, da so se razmere mej Petrogradom in Berlinom poostrile. Razlog je v nesoglasnem mnenji glede popolnjenja diplomatskih mest. V Berlinu so hoteli za poslanika Rusije generalnega pobočnika Richter-ja, a ruski car je odklonil to željo. Sploh se pri vsaki priliki tem očitneje manifestira rusko-francosko zблиžanje. Nade, da bo novi ruski car Nikolaj II. tiral germanofilsko politiko so torej šle po vodi.

Azija. — Poroča se, da je mej japonskimi vojaki v Port-Arthuru nastala neka epidemična bolezen, podobna koleri. Sploh se javlja o slabih zdravstvenih razmerah mej vojaškimi posadkami kitajskimi in japonskimi. — Napadalca kitajskega pooblaščenca Li-Hung-Čanga so Japonci obsodili na dosmrtno ječo. — Ruski listi zatrjujejo, da se Rusija v prvi vrsti dosedaj ni vmešavala v japonsko-kitajske razmere, ker ni hotela provzročati konflikta z Anglijo. Rusija kakor Anglija imata svoje interese v Kitajski; če bi se bila Rusija vtaknila v homatije, bi bila Anglija primorana isto storiti. Iz miroljubnosti torej Rusija ni t-ga storila. Vsekako skrbela bo pa za to, da Japonci ne pridobe prevelikega vpliva na kitajski zemlji in s tem oslabe vpliv Rus je. Da Rusija ostane pri svojih pravicah, za to bo vedela že pravočasno skrbeti. — Japonci so si te dni podjarmili ribiške otoke. Zguba na strani Kitajcev je velika; pri Japoncih neznatna. Skladišče na teh otokih so Kitajci še, predno so se ga mogli Japonci polastiti, pognali v zrak. — Z neke strani se javlja, da je japonski cesar, ogorčen po atentatu na Li-Hung-Čanga, proglasil premirje s Kitajsko, dokler se ne dovrše mirovna pogajanja.

Obrtnija.

Naprava elastičnega ali gibčnega firneža.

Največkrat se pri izbiranju kakega firneža gleda na to, da je firnež elastičen in gibčen. Navadno se v tacihi slučajih vzame kak recept elastičnega firneža, ne meneč se, če tudi ugaja svojemu namenu, in če v specialnem slučaju tudi more ohraniti svoje dobre kakovosti.

Da se more presoditi vrednost kakega firneža, mora se vedeti, katere stvari naredi firnež trd in krhek in katere snovi mu jemlje ti slabi svojstvi. Le tako je mogoče napravljati dobre firneže za razne namene.

Firneži se delajo iz smole. Smole so snovi jako različnih fizikalnih lastnostij, in so zlasti v rastlinstvu jako razširjene. Teko iz rastlin in so sestavljene iz najrazličnejših snovij. Ločimo balzame ali mehke smole, ki imajo v sebi eterično olje in trde smole, steklenaste, bolj ali manj prozorne snovi, in gumaste smole, ki niso prozorne.

Smole se v vodi ne razstope, razstope se pa v špiritu, etru, kloroformu, žveplenem ogljiku, benzolu in terpentinovem olji. Na zraku zgore z močno svetečim, sojastim plamenom.

Če se pridene k alkoholični raztopljini smole voda, nastane bela tekočina, kateri pravimo smolno mleko. Vse smole imajo v sebi smolnate kisline, iz katerih se z lužinami naredi peneča smolna mila, katera se raztope v vodi in alkoholu.

Če se rabijo za napravo firneža trde smole kakor jantar, kopal, šelak, dobe se krhki firneži, ki so jako trdi in svetli, a nimajo prožnosti (elastičnosti). Če se pridene trdim smolam nekaj mehke, postane lak prožen in gibčen. Na ta način se lahko vsak lak ali firnež tako popravi, da ugaja svojemu namenu. Če je pretrd in prekrhek, pridenejo se mehke smole, kakor mastiks, elemi ali beneski terpentin. Če je pa za nekatere potrebe lak premehek, pridene se mu trdih smol, kakor jantarja, kopala in šelaka.

Če opazujemo stvari prevlečene z alkoholovim firnežem, opazimo večkrat male razpoke firneža, naj so se stvari še tako varovale. To prihaja od premembe gorkote. Če pa za napravo firneža ne rabimo le trdih smol temveč tudi mehke ali pa če ne rabimo le samega alkoholnega firneža, temveč pridenemo terpentinskooljnatega, firnež ne bode dobil kacihi razpok.

Od snovij, ki se rabijo za elastične firneže so zlasti omeniti asfalt, elemi, terpentin in parafin. Asfalt, neka smolnata snov, je posebno pripravna za železne lake in daje, če se ž njim prav ravna, izvrsten črn elastičen lak. Elemis se sam dostikrat ne rabi za firneže, ampak le za izboljšanje firnežev, da niso prekrhki. Posebno je pa terpentin, ki je na pol tekoč, jako dober za izboljšanje lakov in firnežev, če so prekrhki. Navadno ni firnež tako krhek, ako se mu pridene parafina.

Alkoholni firnež, ki ugaja jako mnogim namenom, se napravi iz 48 delov sandaraka, 1 dela beneškega terpentina, 24 delov mastiksa in 120 delov alkohola. Zaradi terpentina ta firnež ni krhek. Drugi pot bomo še navedli nekatere druge elastične lake in kako se napravljajo.

Obrtnijske raznoterosti.

Shod tehnikov na Dunaji. Dne 19. marta je bil na Dunaji shod tehnikov, na katerem so se razpravljale razne želje tehnikov, da bi se nanje bolj oziralo v drž. službi in se jim dal kak naslov, katerega bi varovala država. Pri tem shodu je bil tudi poslanec Pernerstorfer. Več govornikov se je pritoževalo, da se daje povsod juristom prednost, in se postavljajo pri železnicah in drugih uradih, kjer bi bili na svo-